

ותורה מה תהא עליה?!

זה שיח של עמי הארצות.

זה שיח של עמי הארצות המסתכלים על צרה כדבר אקראי שהתרחש.

"אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות" (רמב"ם הלכות תעניות פ"א ה"ג).

אז קודם כל אנחנו יודעים שזה לא בגין רשלנות של קצין במיחות או מהגדם כל שהוא.

וכבר הרווחנו ידיעה אחת.

פסח מעוכין

אחד הזמנים הכי צפופים שהיה בבית המקדש, היה זמן הקרבת קרבן פסח. שנה אחת נספרו שם מיליון ומאתיים כבשים שהוקרבו לקרבן פסח, ואין לך פסח שלא נמנו עליו לפחות עשרה מישראל (פסחים סד:).

המספר הכי נמוך שם, דיבר על שנים עשר מיליון בני אדם.

בשמח הקמן של הר הבית. בתוך העזרה.

כמה נדחסו ונמעכו שם? אף אחד.

"מעולם לא נתמעך אדם בעזרה, חוץ מפסח אחד שהיה בימי הלל שנתמעך בו זקן אחד והיו קוראין אותו פסח מעוכין" (שם).

נשאל נא. אם זקן אחד נמעך, למה נקרא הפסח בלשון רבים 'מעוכין'? אם כבר, מוטב היה לקרותו 'פסח מעוכין', כי אנשים רבים מעוכים את הזקן הבודד. מדוע הפסח הזה מכונה בלשון חז"ל 'מעוכין'?

אזהר רבותי –

בשזקן אחד נמעך ברגלי ההמון, אות הוא שכל עם ישראל נקרא מעוך!

פחות חשוב מי המועך, איך נמעך. יותר חשוב מה קרה, הקדוש ברוך הוא גזר שבני ישראל יתמעכו, יש פה ציבור שקיבל חרון אף, קיבל הסתר פנים.

הנסתרות לה' אלוקינו, אף אחד לא חושב שהוא יכול להסביר או לפרש את מה שהתרחש לנגד עינינו, ואין לנו אלא את דברי רבותינו (בבא קמא ס.). שאין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם, ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחילה.

יד ה' הייתה בנו. נאכל גדיש. נאכלה קמה. נאכלו בעלי קומה, עמלי תורה, תינוקות של בית רבן, תלמידי חכמים. כולם אהובים וכולם ברורים, ואור היקוד הם יוקדים.

לקינו בכפלים. בדיוק בהיכלא דרבי שמעון, הוא האיש שבכל מקום שהיה נותן עינו היה נשרף, במקומו בדיוק מדת הדין נמתחה.

נבנסנו למקום אש להבת שלהבת, ושם ניתנה רשות למשחית להשחית.

מדברים על ההרוגים ושוכחים כי מלבדם יש פצועים רבים, חלקם עם פצעי נפש, פצעי חמד וחרדה. לא יודעים איך יצאו מזה.

ואי אפשר להקל ראש בפצועי פחד. נביאים הראשונים עשו מופתים מיוחדים לסלק פחד. אלישע הנביא ראה את משרתו חושש מפני חיילי מלך ארם שבאו לצור על העיר דותן בה הם שהו. אלישע מרגיע את הנער, והפחד לא סר.

רק בגלל פחד הנער, מתפלל אלישע ומבקש לדמות לו סוסי אש ורכב אש סביבות אלישע, ניצבים להגנתו. גם של ממש נעשה, וגם נכתב בנביא לדורות, להורות שעם פחד מתמודדים ומתאמצים לסלק אותו.

והרי זו הלכה מפורשת ברמב"ם (פ"ב מהלכות שבת ה"ז) ששוברים דלת שנעלה בפני התינוק, שמא יבעת התינוק וימות, אף שאפשר לקרקש לו באגוזים מבחוץ להפסיד דעתו עד שיביאו את המפתח, רק בשביל 'שמא יבעת', מחללים את שבת.

וצרה זו נקרה נקריה

השלב הראשון ב'עיכול' המאורע הזה, הוא להתנתק מדרכי התקשורת שלא באה מבית המדרש. הם דנים באשמים ולא אשמים, באישורים וקונסטרוקציות, בתנאים טופוגרפיים ועומסים אנושיים.

ואם תמצוי לומר – הן הן דברי רש"י במקום: פסח מעוכין, על שם שנתמעך. רש"י הרגיש את הדקדוק, אדם אחד התמעך, אבל כל ישראל נקראים מעוכים.

זקן אחד התמעך. משפחה אחת נמצאת כעת באבלה ולא תוכל לאכול את קרבן הפסח בזמנו, אבל כל בית ישראל, כולם נקראים 'מעוכין', כולם בסירה אחת.

רבי שמעון וחבריו

מהו התפקיד של בני התורה לעת אשר כזאת?

יש תואר 'פתוח' בדברי חז"ל. תואר שלא תיאר בו אדם פלוני, אלא אדם מסוים. 'רבי שמעון וחבריו'. החברים של רבי שמעון בר יוחאי היו במקום כל כך גבוה בעסק התורה שלהם, עד שהותר להם לא להפסיק לתפילה, אלא רק קוראים את שמע וממשיכים ללמוד (שבת יא.).

זהו תואר חדש, אין דוגמתו.

זהו תואר שנשאר פתוח לכל הרוצה ליטול את השם, ולכן העבודה האישית היא עד כמה אתה יכול להיכנס לתואר ולדרגה הזו.

עד כמה אתה בכלל 'חבריו' של רבי שמעון בר יוחאי.

בתר תורה מונח בקרן זוית, כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול. העבודה שלנו היא להתבונן עד כמה אנחנו 'נוטלים' את השם הזה!

משנתו של רבי שמעון

יש מחלוקת קומבית בין רבי שמעון בר יוחאי לבין בית דין של מעלה. כשיצא רשב"י מהמערה, כל מה שנתן בו עיניו, מיד נשרף. יצאה בת קול ואמרה, להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם (שבת לג.).

מצד אחד בית דין של מעלה התובע לקיים סדרי עולם, לחרוש בשעת חרישה ולקצור בשעת קצירה, הנהג בהן מנהג דרך ארץ (כדעת רבי ישמעאל בברכות לה:). לא נוח לו לקודשא בריך הוא שרשב"י 'מחריב את עולמי'.

ו'עולמי' לעניין זה הם בעלי החיים לסוגיהם, הרים וגבעות, כרמים וזיתים. בדיוק במקום כזה התאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים.

אבל מצד שני רשב"י עצמו הולך עד הקצה האחרון, מה שאין לו שייכות מוחלטת לתורה, נשרף. אין לו קיום בעולם, כי 'תורה מה תהא עליה'!

רבי שמעון בר יוחאי – 'חבריו'. קרי, כל אחד מאיתנו.

אין לנו שיוור אלא התורה הזאת

כשיצא מהמערה, שאל אם יש משהו שצריך לתקן בעיר טבריה. סיפרו לו על ספק טומאה הגורם לכהנים להקיף וללכת מסביב. קיצץ תורמוסי תרומה וידע לזהות היכן המקומות המהורים והיכן מקומות הקבורה.

נבקש להבין את הסיפור הזה. ניסים לא נעשים סתם, אם רבי שמעון יודע לחולל מופתים כאלה ולהצביע על המקומות שנקברו בהם מתים, אם חשוב לו לעזור ולהועיל ליושבי העיר, למה התעניין קודם בצרכים שלהם? הכל ידע לעשות, רק את הקשיים שלהם הוא לא יודע?

והתשובה היא, שרבי שמעון רצה לשמוע את ה'הלוך ילך' שלהם, מה הנושא שמטריד אותם, מה גורם להם צער. גילה שבני טבריה מוטרדים מהצער של הכהנים, מהטרחת שלהם להקיף. אם זה מטריד אותם, הם ראויים לגם.

לכהנים יש תפקידים, "ואת עמי יורו בין קודש לחול" (יחזקאל מד, כג), הם שופטים ומכריעים ומדריכים את העם. ביום שאנשי טבריה הבינו שיש לכהנים תפקיד, כל דקה שלהם חשובה ומשימת חיים. ברגע שיש צער אמיתי וכנה שצריכים לדאוג לאנשים שלהם כי הכהנים חדורי שליחות, אז אתם נמצאים עמי לשיטתי, אתם מבינים מה אדם עושה כאן בעולם, אני מוכרח לעשות לכם גם. עבור אנשים כמותכם נברא העולם!

מנהג קדמונים להדליק לכבוד בר יוחאי. הוא הרמו לשאיפה שלנו לתורתו ומשנתו. אין לנו שיוור אלא התורה הזו, תורה מתוך הדחק, מתוך מעין לו וחרוב למאכלו, אלה התנאים האופטימליים לגדול כתלמיד חכם!

לדעת חשבונות שמים בשל מה הסער שקרה לנו, איננו יכולים לדעת. אבל הלכח שלנו מרבי שמעון, היא הידיעה שאין לנו שיוור אלא התורה הזאת. אחרי כל השמחה וההדלקה והזמן המרובה שידענו להקדיש להדלקה ולנסיעה למירון, נמצאת הידיעה הבסיסית שהאש-תמיד של רבי שמעון נמצאת במשנתו ותורתו, 'תורה מה תהא עליה'.

גם אם יראו לנו באותות ומופתים, איננו ממירים שום ערך בדביקות עסק התורה. גם אם יראו לנו את מטתו של משה רבינו מרחפת ברקיע, אנחנו יודעים שהכל הבל ושוא נתעה.

כי ה'שפיץ' שלנו הוא להכנס לתואר 'חבריו' של רבי שמעון בן יוחאי!

לעילוי נשמת

מ"ה הקדושים זצ"ל

הונצח ע"י הרב שלמה עבאדי – ניו יורק

לעילוי נשמת

הגאון רבי מרדכי בן שמעון זצ"ל

בן מרת יפה ע"ה

מח"ס שמן המשחה

גלב"ע ב' סיון תשנ"ד – תנצב"ה